

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема

”Оценка на иновационната дейност на малки и средни индустриални предприятия”

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

Автор: ас. Велислава Николаева Костова – ВСУ”Черноризец Храбър”- Варна

Рецензент: доц. д-р Светлана Костова Лесидренска – ръководител катедра „Икономика и мениджмънт” – Технически университет-Варна, научна специалност 05.02.21 ”Организация и управление на производството”

1.Актуалност и значимост на разработвания в дисертациония труд проблем.

Темата на дисертациония труд ”Оценка на иновационната дейност на малки средни индустриални предприятия” е актуална. Той съдържа както приложно, така и обогатяващо знанията изследване в областта на фирмената иновационна дейност. Този проблем е значим не само за обогатяване и доразвиване на неговата теоретическа същност, но и за повишаване на практическата му ефективност, както по отношение на мащабността, така и в подхода за решаване на конкретните задачи, свързани с оценка на иновационната дейност на малките и средни индустриални предприятия. Направено е задоволително изследване и литературен обзор на проблемите, свързани с МСП и иновациите в тях. Изследвани са различните дефиниции за иновации, инструменти и критерии за оценка на иновациите и др. В направените изводи за нерешени проблеми и задачи въпроса е сведен и конкретизиран само до прилагане на реални опции при оценка на иновациите, при това от гледна точка на потребността за финансово-икономическа оценка на внедряваните иновации в МСП. Базирайки се на това приемам че така формулираната цел на дисертациония труд отговаря на разработката и покрива изискванията на изследването за иновациите в индустрията и по конкретно в МСП.

Дисертациония труд е структуриран в четири глави включващи:

Глава Първа: Малките и средните индустриални предприятия в икономическата действителност.

Глава Втора: Иновациите в малките и средни предприятия като предпоставка за развитие на бизнеса.

Глава Трета: Обобщен подход за оценка на иновациите и иновационната дейност.

Глава Четвърта: Експериментални резултати от оценката на средствата за осъществяване на иновации и иновационни дейности.

Тази структура изчерпва по обхват научното изследване за приложението на реалните опции за оценка на иновационната дейност, но не и същността на изследването. В този порядък вече може да се приеме и че изборът на методиката на изследване е подходяща за такъв вид изследване. Анализирани са дейностите на МСП, ефективността, инвестиционната дейност, финансирането и аспектите на оценка на иновациите в индустриалните предприятия. На тази основа са определени тенденциите за развитие на иновационните продукти, водещи към конкурентно пазарно развитие. Разгледан е и проблема за основните принципи на традиционна оценка на иновациите в индустриалните фирми и съчетаването им с реалните опции. Приемливо са изяснени теоретико-методологическите аспекти на оценка на иновациите в условията на финансово и пазарно развитие. Изброени са и необходимите условия за експериментално приложение на реалните опции при оценка на иновациите във фирмени условия.

Дисертационният труд в този вид изчерпва предварително зададеното условие да отговори на изискванията за получаване на образователната и научна степен “доктор”. Приемам, че докторантката познава състоянието на проблема и задоволително оценява обзорно-информационния материал за иновационната дейност на МСП и възможността за използването и на други методи за финансово-икономическата им оценка.

2. Аналитична характеристика на достоверността на материала и приноси на дисертационния труд.

2.1 Достоверност на материала.

Материалът, върху които е изградена дисертацията е достоверен, базиращ се на реални проблеми и обекти, а това са малките и средни предприятия с тяхната финансова и иновационна политика, гарантираща им, както конкурентно предимство, така и възможност за по нататъшно развитие на техния бизнес. Тези въпроси все още не са решени и за в бъдеще ще намират все по-голяма значимост, както за производството на иновативни продукти, така и за общочовешките нужди и изисквания, свързани с потребността от нови продукти с по-добри технико-икономически и пазарни качества. Основателно е прието, че иновациите са основата за развитието и просперитета на малките и средни предприятия. Проблемът с индустриалното производство на иновационни продукти е важен не само днес, но преди всичко в бъдеще и ще придобива

все по-голяма значимост за РБългария, като страна член на Европейския съюз.

2.2.Приноси

Приносните моменти се характеризират с доказване с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и получаване на потвърдителни факти.

Характерът им се свежда до научно-приложни приноси, както следва:

2.2.1.Научно приложни приноси.

1. Направена е аналитична оценка на състоянието на малките и средни предприятия, като индустриални обекти, генериращи иновации. На тази база е осъществен опит да се определят и изследват факторите, формиращи проблемите на тяхното развитие, както и мерките за преодоляване на бариерите пред тях.

2. Направена е съпоставимост на традиционите методи и подходи за оценка и анализ на вложените средства в иновации и иновационна дейност с предложените реални опции. Обоснована е приложимостта им в малките и средни предприятия у нас при обосноваване на иновационата и финансовата им политика

3. Допълнен и обогатен е практико-приложният инструментариум за оценка на иновационата дейност, като е обоснована необходимостта от прилагането на обобщен подход за финансово-икономическа оценка. Същата ще подпомогне вземането на решения за бъдещето на планираните иновации.

4. Разработен и предложен е алгоритъм за последователността на етапите при провеждане на оценката на иновациите с реални опции.

5. Предложеният подход е апробиран в конкретни условия, в резултат на което експериментално е доказана неговата практическа приложимост и полезност при оценка на иновациите и иновационата дейност с реални опции.

2.2.2. Значимост на приносите.

Приемам, че приносите могат да бъдат значими, както за практиката, така и за обогатяване на съществуващите знания. Те ще допринесат за разширяване на познанията в тази област. Ще обогатят изследванията в областта на изясняването и формирането на изисквания и създаване на условия за срвняване и оценка на иновациите и иновационата дейност в малките и средни предприятия.

3. Оценка на авторското участие в получаването на приносите и публикациите по него.

3.1. Авторско участие.

Дисертациония труд и приносите са дело на докторантката, извършени под управлението на научните и ръководители. Те са достатъчни за такъв вид изследване и ще спомогнат да се обогатят знанията в областта на финансово-икономическата оценка на индустриалните иновации и тяхната роля за постигане на пазарно развитие и подържане на конкурентно предимство в малките и средни предприятия у нас.

3.2. Публикации по дисертацията.

Направени са общо четири публикации, като всичките са свързани с дисертациония труд. Всички публикации са самостоятелни. Приемам направените публикации като част от дисертациония труд.

4. Оценка на възможностите за използване на получените резултати.

4. Цитирания и използване на резултатите.

Няма информация и няма приложени цитирания на докторантката от други автори.

4.2. Възможности за използване на получените резултати.

Няма официално приложени документи за използване на резултатите в практиката, а така също и такива за реализиран икономически ефект. Приема се, че те могат да бъдат предоставени за ползване в учебния процес.

5. Автореферат.

Автореферата е направен съгласно изискванията на Наредба 3 за Академичния състав на ВСУ за придобиване на образователната и научна степен “доктор” и съдържа всички изисквания в тази насока. Авторефератът точно и вярно отразява дисертациония труд.

6. Критични оценки, забележки и препоръки.

Към дисертациония труд имам следните забележки:

6.1.Общи забележки.

1. Допуснати са технически грешки в изложението, като липса на букви, неправилно изписани думи, неправилен словоред, има много обстоятелствено изложение на изречения, определения, пасажи и др.

2. По отношение на структурата , в **глава първа** са изложени напълно известни неща от дейностите на МСП, почти нямащи връзка с целта на доктората, като мястото на МСП у нас, място в индустриалния свят, ефективност и др. Липсва аналитично изследване, формиращо изискванията за решаване на задачите в доктората и постигане на поставената цел.

3. Подобно е изложението и в **глава втора**. Структурирането е хаотично, без връзка между отделните раздели. Говори се за иновациите в МСП, тяхната политика и финансиране. На пръв поглед това е добре, но липсва изследователската логика - каква е целта която ги обединява. Липсва свързващият елемент, а именно възможността за оценка на иновационната дейност с реални опции. Не е аргументиран избора на метод на изследването. Не са разгледани предимствата и недостатъците на другите модерни методи и на реалните опции, както и какви са очакванията в резултат на използването на реални опции за оценка иновационната дейност за изследването. Има много излишни ,спорни и недоказани неща във формулировката..

4. **Глава трета** има много смесени елементи, както на проучване и анализ, така и на теоретични постановки, определения и изводи (т.3.1, 3.2 и 3.3).Липсват собствени автори теоретични и приложни предложения за конкретно решаване на проблема с реални опции.

6.2. Конкретни забележки.

5. Няма приети количествени измерения на критериите, определящи същността на иновациите. Нещо повече, за целите на анализа на определенията за иновации се използват много стари публикации (от преди 10 и повече години), а тук става въпрос за иновации, които са подложени на динамично изменяща се въздействаща среда, която определя и изискванията за вида и броя критерии. Няма авторско виждане за определен брой критерии, които могат да бъдат количествено измерими и използвани при приложението на реалните опции.

6. Не е достатъчна направена математическа обосновка на степента на иновативност на продуктите и тяхното влияние върху финансовите резултати и оценката с реални опции.

7. Релните опции са подход с доказани качества, но при оценка, базирана на тяхното приложение се използват и компоненти с вероятностен характер. Не е дадено аргументирано доказателство за това,

каква е степента на грешката при тяхното приложение при различни производствени резултати и различна степен на иновативност на продуктите.

8. За купуването на машината PPS, за експониране на файл върху плака, не са дадени критериите, по които се оценява като иновация. Необходимо е да се прави разлика между нова и иновативна машина.(стр.161).

9. Необходимо е да се разграничават понятията - жизнен цикъл на иновация и жизнен цикъл на продукт.

10. Малка част от ползуваните литературни източници са цитирани в текста.

11. Липсват съвместни публикации с научните ръководители, от което може да се предположи защо са допуснати много теоретични и практически грешки в дисертациония труд.

6.3 Препоръки.

Препоръчам на докторантката да продължи да работи по този проблем - оценка на иновационната дейност с реални опции, като се опита да намери количествени измерения на критериите, които участват в решението за оценка с реални опции.

Приемам, че така направните забележки няма да се отразят на изискванията към докторат, а препоръките ще бъдат полезни, както за докторантката, така и за практическото използване на доктората .

От всичко изложено до тук правя следното

З А К Л Ю Ч Е Н И Е:

Давам положителна оценка на докторския труд **”Оценка на иновационната дейност на малки и средни индустриални предприятия”**. Спазени са всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Наредбата за Академичния състав на ВСУ за придобиване на образователната и научна степен “доктор”. Въз основа на общата ми оценка от дисертациония труд, приносите по дисертацията и тяхната значимост за обогатяване на съществуващите знания и практиката, предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на Велислава Николаева Костова в Професионално направление “Администрация и управление” докторска програма “Организация и управление на производството”.

6.02.2012г.

Рецензент:

/доц. д-р С.Лесидренска/